

YENİLENEN COĞRAFYA PROGRAMI VE GELİŞMELERLE İLGİLİ SEMİNERLERİN VE ÇALIŞTAYLARIN BEKLENTİLERİ KARŞILAMA DÜZEYİ**Ali MEYDAN**

Yrd. Doç. Dr. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, alimeydan33@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmada coğrafya öğretmenlerinin yenilenen coğrafya programı ve coğrafya öğretimi ile ilgili hizmet içi eğitim seminerlerinin beklentileri karşılama düzeyleri incelenmiştir. Araştırma, 2010 Mart ayında Mersin il Milli eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen “Yenilenen Coğrafya Programı Tanıtım ve Değerlendirme Çalıştayı”na katılan 72 coğrafya öğretmeni ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı, coğrafya öğretmenlerinin yenilenen coğrafya programı ve gelişmelerle ilgili hizmet içi eğitim seminerleri ve çalıştaylarından beklentilerine yönelik olarak görüşlerini tespit etmek amacıyla oluşturulmuş, 5 soruluk açık uçlu soru formudur. Veriler nitel araştırma yöntemiyle değerlendirilmiş ve önceden belirlenmiş olan araştırma çerçevesinde yorumlanmıştır. Araştırma sonucuna göre coğrafya öğretmenleri seminer ve çalıştaylara coğrafya programı ve öğretimi ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve kendilerini yenilemek için katılmaktadırlar. Coğrafi Bilgi Sistemleri, program ile ilgili gelişmeler, öğretim ilke, yöntem ve teknikleri, doğa eğitimi projeleri ve proje geliştirme çalışmaları en çok katılmak istedikleri seminerlerdir. Coğrafya öğretmenleri katıldıkları hizmet içi eğitim ve çalıştayları yeterli bulurken, bu tür etkinliklerin arttırılması ve içeriğinin zenginleştirilerek devam etmesini istemektedirler.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Öğretimi, Coğrafya Eğitimi, Coğrafya Programı, Coğrafya Çalıştayları, Beklentiler, Öğretmen Görüşleri,

LEVEL OF SATISFACTION OF SEMINARIES AND WORKSHOPS ON RENOVATING GEOGRAPHY PROGRAMMES AND DEVELOPMENTS**ABSTRACT**

This study aims to analyse the level of responses to the expectations from in-service seminars for the geography teachers related with the renewed geography curriculum and teaching. The participants of the study cover 72 geography teachers who were involved in The Promotion and Evaluation of Renewed Geography Curriculum Workshop, organized by The Directory of National Education in Mersin in March 2010. The data collection tool is a form consisting of five open-ended questions to be applied to the participants in the mentioned workshop. The qualitative approach was used for data collection and interpretation. As a result, the participants were involved in the workshop event so that they could update what they know and be aware of the developments in the field. Geography systems, the changes in the curriculum, teaching principles and techniques, projects for nature education and Project development efforts were the major expectations. While the participants find the in-service and workshop events satisfactory, they suggest increasing such events with richer content.

Keywords: Geography education, Geography teaching, geography curriculum, Geography workshops, Expectations, Views of teachers

GİRİŞ

Sürekli bir gelişim ve değişimin yaşandığı toplumumuzda eğitimin sisteminin temel ögesi olan öğretmenlerin de, kendilerini yenilemesi ve geliştirmesi gerekmektedir. Geleceğin her bakımdan donanımlı bireylerini yetiştirmeleri beklenen öğretmenlerin değişen görev, rol ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için hizmet öncesi eğitim yetersiz kalmaktadır. Bu bakımdan, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimde en iyi biçimde eğitilmelerinin yanı sıra hizmet içi eğitimle de sürekli eğitilmeleri gerekmektedir.

Öztürk ve Otluoğlu'na (2003) göre dünyada meydana gelen değişim ve gelişimler doğal olarak eğitim sistemlerini etkilediği için ülkeler eğitim sistemlerini yeniden yapılandırmaya başlamışlardır. Yeniden yapılandırma yolunda ilk adım, geleneksel eğitim anlayışlarının terk edilmesiyle başlamıştır. Daimici ve esasici eğitim anlayışlarının yerini; ilerlemeci, yeniden kurmacı, varoluşçu, yapılandırmacı eğitim anlayışları almıştır.

Eğitim kurumlarının amacı, ülkenin siyasî, sosyal ve ekonomik şartlarını göz önünde tutarak, ülkenin eğitim felsefesinin de temel alınmasıyla, bireylerde istendik bilgi, beceri ve tutum değişikliği meydana getirmektir (Engin ve diğ., 2003). Öğrencilerde bilgi, beceri ve tutum değişikliği oluşturulmasında sosyal bilimlerin ve coğrafyanın önemi yadsınamaz.

Bugün okullarımızda, coğrafya öğretimine ilişkin konu alanları , ilköğretim 1., 2. ve 3. sınıflarda Hayat Bilgisi dersi ile başlamaktadır. Bu derste işlenen coğrafya konuları, çocuğun dış dünyasını ve kendi bulunduğu çevrenin özelliklerini algılamaya dönük bilgilerden oluşmaktadır. İlköğretim 4., 5., 6. ve 7. sınıflarda ise coğrafya konuları, Sosyal Bilgiler dersi içerisinde yer almakta olup, bu konuların daha güncel konu ve bilgileri içerdiği, çocuğun gelişim dönemlerine uygun olarak, kavram ve terimlere daha az yer verildiği görülmektedir. Öğrenci, lise dönemi olarak bilinen 9. sınıfta coğrafya derslerini, diğer derslerden bağımsız olarak almaya başlamaktadır (Doğanay, 2002).

Yeryüzü ile insan arasındaki ilişkileri inceleyen bir bilim özelliği gösteren coğrafyayı öğrendiğimizde; dünyayı, onunla etkileşimimizi, fiziki, beşeri ve ekonomik boyutla kavrayarak hem sosyal hem siyasi duruşumuzu belirleyebilir; bu konulara yönelik sorunlara farklı bakış açıları geliştirebiliriz (Öztürk, 2004).

Ülkemizde ortaöğretim okullarında ana derslerden birisi olan coğrafya ile ilgili program geliştirme çalışmaları diğer ülkelerdeki çalışmalardan daha geç başlamış olmasına karşın son yıllarda eğitim sisteminde özellikle eğitim-öğretim programları konusunda yapılan değişme ve geliştirme çalışmalarına paralel olarak yürütülmektedir. Son zamanlarda sürdürülen program geliştirme çalışmalarının uygulamaya yansıtılması ve program uygulamalarının da araştırma ve geliştirme çalışmalarına dönük bir şekilde ele alınmaya çalışıldığı görülmektedir.

Geliştirilen coğrafya öğretim programında müfredatın güncellenmesinin gerekçesi şu şekilde ifade edilmiştir: “Günümüz dünyasını anlama ve anlamlandırmada eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi, gelecek nesillere daha iyi imkânlar sunmak ve bilinçli vatandaşlar olarak yetiştirilmelerini sağlamak açısından son derece önemlidir. Özellikle coğrafya gibi bilginin sık sık güncellenmesi gereken bir alanda program geliştirme daha da önem taşımaktadır” (MEB, 2005).

Cumhuriyet döneminde bilim ve teknolojideki gelişmeler ve günün ihtiyaçları göz önünde bulundurularak eğitim programlarıyla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Coğrafya müfredat programlarıyla ilgili yapılan başlıca yenilikler 1941, 1973, 1983, 1992 ve 2005 yıllarında yapılmış ve hazırlanan müfredat bir önceki müfredatın yerine konularak uygulanmıştır.

1941'de toplanan Türk Coğrafya Kongresiyle Türkiye'deki Coğrafya eğitim-öğretimi belirli bir düzene sokulmuştur. Yer adları, coğrafi terimler ve coğrafi bölge adları gibi bazı konularda birlik sağlanmıştır (Şahin, 2001). Bu kongrede hazırlanan müfredat programı bazı değişiklikler yapılmakla birlikte 1973 yılında yürürlüğe konan modern programların uygulanışına kadar varlığını korumuştur (Engin ve diğ., 2003). 1973 programında, 1941 programında 6 saat olarak uygulanan coğrafya dersi 4 saate indirilmiştir. Bu devrede coğrafya dersleri liselerin bütün sınıflarına dağıtılmıştır. Programda genel olarak coğrafya öğretiminin amaçları belirtildikten sonra ayrı ayrı Genel Coğrafya, Türkiye Coğrafyası ve Ülkeler Coğrafyası derslerinin öğretiminin genel amaçları belirtilmiştir (Doğanay, 2002). 1983'te yürürlüğe giren program, 1987'de bazı değişikliklere uğramışsa da 1992'ye kadar uygulanmıştır (MEB, 2145 sayılı tebliğler dergisi).

1992'de yürürlüğe giren müfredat programları 1983 yılında hazırlanan müfredat programının tekrarı niteliğinde olup program konularının dağılışında, içerikte, derslerin sınıflara dağıtılışında ve adlarında kayda değer bir yenilik getirmemiştir. Bu yeni programda okutulacak coğrafya derslerinin içeriğinde bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler ya bazı ünitelerin adının veya içinde yer alan bazı konuların çıkarılması ya da yeni konuların eklenmesi şeklinde olmuştur (MEB, 2357 sayılı tebliğler dergisi).

2005 yılında hazırlanıp 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan coğrafya öğretim programı "Coğrafya" dersi adı altında 9. sınıftan itibaren 12. sınıfa kadar her yıl okutulmak üzere tasarlanmıştır. Program yapılandırmacı yaklaşım temelinde öğrenci merkezli ve sarmal bir yapıya sahiptir. Program yaklaşımı; öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme metotları ile öğretmen ve öğrencinin rolüne bakış açısından, ortaya koyduğu aktif sınıf kültürüyle coğrafya öğretiminde yeni bir anlayışı kapsamaktadır. Bu anlayışla Coğrafya Dersi Öğretim Programı öğrenci merkezli yaklaşımları, dolayısıyla da, aktif öğrenme ve kuramsal temelleri açısından yapılandırmacılığı önemsemektedir (MEB, 2005). Yenilenen programla birlikte, bilişim teknolojilerini kullanmak değil bilişim teknolojilerini bir amaca ulaşmak gayesiyle etkin ve verimli kullanmak olduğu esastır. (MEB, 2005). Coğrafya dersi öğretim programı da incelendiğinde her sınıf düzeyinde belirlenen kazanımların elde edilmesi amacıyla sınıf içi veya sınıf dışı etkinliklerde internet araştırması yaptırılabilirliği ya da internette elde edilebilecek pek çok veri veya dokümanın (ör. Uydu fotoğrafları) kullanılması önerilmektedir (Artvinli, 2007, 97).

İnsan ile ilgili olan, bir amacı da toplumsal yenileşme ve değişimi sağlamak olan eğitim sistemindeki değişim, insanlarda, dolayısı ile onların çalışacakları ve iletişim içinde bulunacakları çevrede yaratacağı etki açısından daha da önemlidir ve çok iyi planlanmalıdır (Kocabaş, 1996, s. 292).

Öğrencilere coğrafya ile insan hayatı arasında doğrudan ve çok sıkı bir ilişki olduğu; coğrafya bilgisinin insan hayatını kolaylaştıracağı, hayata, topluma ve çevreye bakış açısının değiştireceği; coğrafyanın hayatın bir parçası olduğu ve coğrafi bilgilerin zaman ile mekân kısıtlaması olmadan kullanılabilirliğinin vurgulanması coğrafya öğretiminin önemini ortaya koymaktadır (Efe, 1997).

Bilimsel bilginin hızla arttığı, teknolojik gelişmelerin başdöndürücü bir hal aldığı günümüzde coğrafya programı ile ilgili gelişmelerin de hem meslek öncesi hem de meslek içinde coğrafyacılar kazandırılması bir zorunluluktur. Bu bakımdan doğa eğitimleri ve bilim kampları, hizmet içi eğitim seminerleri, zümre toplantıları, Türk Coğrafya Kurumu çalışmaları, çalıştaylar, mesleki alan çalışmaları, bilimsel çalışmalar, gönüllü kurum ve kuruluşların yapmış olduğu gezi-gözlem, arazi çalışmaları, doğa yürüyüşleri ilk akla gelen programlardır.

Eğitimin başarısı öğretmenlerin mesleki nitelikleri ve yeterliklerine bağlıdır. Bu nitelikler gerek okul ve gerek okul dışı kaynakların verimli kullanılmasından, öğretmenlerin iş doyumuna, sağlıklı okul iklimlerinden, öğrenci

başarılarının arttırılmasına, toplumun eğitimden beklentilerine cevap verilmesine kadar birçok ihtiyaca cevap verecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, 2005-2006 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan yeni coğrafya programının tanıtımı başta olmak üzere, coğrafya öğretimi ve programdaki gelişmelerle ilgili olarak hazırlanan hizmet içi eğitim seminerleri ve çalıştaylarının öğretmenlerin beklentilerini ne ölçüde karşıladığı ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Bu genel amaç çerçevesinde, aşağıdaki soruya cevap aranmıştır:

Coğrafya programı ve öğretimindeki gelişmelerle ilgili hazırlanan hizmet içi eğitim seminerleri ve çalıştaylar beklentilerinizi ne ölçüde karşılamaktadır?

Bu soruya cevap bulabilmek için aşağıdaki alt sorular oluşturulmuştur.

- 1-Hizmet içi eğitim seminerleri ve çalıştaylarına hangi ihtiyaçlarınızı karşılamak amacıyla katılıyorsunuz?
- 2- Branşınızla ilgili katılmak istediğiniz program, seminer veya çalıştaylar nelerdir?
- 3- Seminerlerden beklentileriniz nelerdir?
- 4-Seminerlerin beklentilerinizi ne ölçüde karşıladığını düşünüyorsunuz?
- 5-Yeni programın uygulanmasıyla ilgili önerileriniz nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan “olgu bilim” deseni kapsamında yürütülmüştür. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım & Şimşek, 2005).

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları, 2010 Mart ayında Mersin il Milli eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen “Yenilenen Coğrafya Programı Tanıtım ve Değerlendirme Çalışmayı”na katılan 72 coğrafya öğretmeninden oluşmuştur.

		f	%
Cinsiyet	Bayan	24	33,3
	Erkek	48	66,6
Öğrenim Düzeyi	Lisans	56	77,7
	Tezli Yüksek Lisans	11	15,3
	Tezsiz Yüksek Lisans	5	6,9
Mesleki Kıdem	0-5	8	11,1
	6-10	24	33,3
	11-15	26	36,1
	16-20	17	23,6

	21--	7	9,7
	Genel Lise	21	29,2
	Anadolu Lisesi	24	33,3
	Anadolu Öğretmen Lisesi	4	5,5
Görev Yaptığınız Okul	Fen Lisesi	2	2,7
	İmam Hatip Lisesi	7	9,7
	Meslek/Anadolu Meslek Lisesi	11	15,3
	Çok Programlı Lise	2	2,7

Verilerin Toplanması

Coğrafya öğretmenlerinin yenilenen coğrafya program ve gelişmelerle ilgili hizmet içi eğitim çalışmalarından beklentilerine yönelik olarak görüşlerinin tespit etmek amacıyla, açık uçlu soru formu geliştirilmiştir. Açık uçlu soru formu ile görüşülen bireylerin verdikleri bilgiler arasındaki paralelliği ve farklılığı saptamak ve buna göre karşılaştırmalar yapmak esastır (Ekiz, 2003; 62). Açık uçlu soru formu, araştırmanın 5 (beş) alt problemine ilişkin bilgileri toplamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken uzman görüşüne başvurulmuştur. Formda, ayrıca, katılımcıların demografik özellikleriyle ilgili bilgileri toplamaya yönelik bazı sorulara da yer verilmiştir.

Verilerin Analiz Edilmesi

Anket ve belgelerden elde edilen ham veriler içerik analizi (Yıldırım & Şimşek, 2005) ve betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç, katılımcıların görüşlerinin içeriklerini sistematik olarak tanımlamaktır. Betimsel analizde ise, mülakatlardan, gözlem notlarından ya da başka veri toplama yöntemleriyle elde edilen bilgilerden alıntılar yapılır (Altunışık vd., 2005; 218). Veriler analiz edilirken her forma bir numara verilmiş, görüşler kategorilere ayrılmış, frekansları belirlenmiştir. Ayrıca, araştırma bulgularının iç-güvenirliğini ve geçerliğini artırmak amacıyla öğretmen görüşlerinden sıkça alıntılar yapılmıştır.

BULGU VE YORUMLAR

Aşağıda araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

1. Alt probleme ait bulgular ve yorumları

Coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim seminerleri ve çalıştaylarına katılım amaçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim seminerleri ve çalıştaylarına katılım amaçları

Cevaplar	n
Branşıyla ilgili güncel gelişmeleri öğrenmek için	19
Kendimi geliştirmek ve farklı yaklaşımlar kazanmak için	16
Programın uygulanabilirliğini ve uygulamadaki örnekleri görmek için	14
Programın içeriği, değişkenleri ve yenilikleri öğrenmek için	12
Yeni sistemin öğretim metot ve tekniklerini öğrenmek için	9

Programın uygulanmasında karşılaşılan eksiklikleri gidermek ve sorunları çözmek için	6
Meslektaşlarımı tanımak ve bilgi alışverişinde bulunmak için	6
Bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip etmek için	6
Coğrafya derslerinde teknoloji kullanımının önemi için	4
Çağrıldığım için katıldım	4
Okulda dersle ilgili yaşadığım sorunlara cevap bulabilmek için	3
Projelerle ilgili faydalanabileceğimiz kaynakları belirlemek için	2
Eğitimde kalitenin arttırılmasına katkıda bulunmak için	2

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun coğrafya ile ilgili gelişmeleri takip etmek; programın içeriği, değişkenleri ve yenilikleri öğrenmek; programın uygulanabilirliğini ve uygulamadaki örnekleri görmek; öğretim yöntem ve tekniklerini görmek; kendini geliştirmek ve farklı yaklaşımlar kazanmak ve bilgi alışverişinde bulunmak gibi amaçlarla katıldıkları görülmektedir.

Katılımcılardan bazılarının görüşlerini örnek olarak vermek gerekirse:

“Gelişen ve değişen dünyada coğrafya da etkileniyor. Bizler de değişen coğrafya müfredatı ile ilgili yeni bilgiler kazanıyoruz” (Ö. 22).

“Yeni programa göre bir eğitici olarak neyi nasıl öğretiyorum. Etkinliklerde izlenen yolda, okuluma ne kadar başarılıyım. Bunun tespitini yapmak açısından katılıyorum” (Ö.23).

“Branşımızla ilgili yeni gelişmeleri öğrenmek ve proje ödevleri ile ilgili faydalanabileceğimiz kaynakları belirlemek amacıyla...” (Ö. 35).

“Yenilenen ve gelişen programların takibini yapabilmek bu programlar ile ilgili güncel bilgileri edinmek, programın uygulama aşamasında bana yardımcı olabilecek yöntem ve teknikler hakkında fikir sahibi olmak” (Ö. 52).

“Yeni coğrafya programının uygulamadaki örneklerini görmek, diğer coğrafya öğretmenlerinin programı uygulamada kullandığı yöntem ve teknikleri bilmek, göremediğim noktaları fark edebilmek için katılıyorum” (Ö. 54).

“Yeni müfredatın uygulanışı, etkinliklerin, performans ödevlerinin uygulanışı ve değerlendirilmesi ile ölçme ve değerlendirmelerdeki değişiklik konularında eksikliklerimin neler olduğunu öğrenmek amacıyla katılıyorum” (Ö. 64).

Özer (2004) yapmış olduğu çalışma sonucunda öğretmenlerin, hizmet içi eğitim programlarından mesleki konularda yarar sağlamayı beklediklerini, Gültekin ve Çubukçu (2008) ise öğretmenlerin üst görevlere hazırlanma istekleri ile hizmet öncesi eğitimden doğan eksikliklerin giderilmesi amacıyla katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Coğrafya öğretimi ile ilgili olarak yapılacak hizmet içi eğitim ve çalıştaylar hazırlanırken öğretmenlerin ilgi ve ihtiyaçlarının, coğrafya öğretimi ile ilgili gelişmelerin, öğretim ilke, teknik ve yöntemlerinin bu tür etkinliklerde göz önünde bulundurulması faydalı olacaktır.

2. Alt probleme ait bulgular ve yorumları

Coğrafya öğretmenlerinin katılmak istedikleri program, seminer ve çalıştaylara ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Coğrafya öğretmenlerinin katılmak istedikleri program, seminer ve çalıştaylar

Cevaplar	n
Yeni coğrafya programı ve işleyişi	11
Coğrafya bilgi sistemleri	13
Uygulamalı arazi çalışmaları	9
Coğrafya öğretiminde metot ve teknikler	9
Doğa ve çevre eğitimi ve projeleri	9
Proje hazırlama çalışmaları	7
Branşıyla ilgili her türlü çalışma	6
Yapılandırmacı yaklaşımda öğretim stratejileri	3
Performans ödevleri hazırlama	3
TCK'nın çalışmaları	2
Bölgesel kalkınma projeleri ile ilgili çalışmalar	2

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin katılmayı istedikleri hizmet içi eğitim programlarının başında coğrafi bilgi sistemleri (CBS), yeni coğrafya müfredatı ve işleyişi, uygulamalı arazi çalışmaları, coğrafya öğretiminde metot ve teknikler, doğa eğitimi ve uygulamaları ve proje hazırlama çalışmaları gelmektedir.

Aşağıda bazı katılımcıların bu konudaki görüşlerinden örnekler yer almaktadır:

“Yeni müfredatla ilgili ve CBS tanıtım amaçlı daha uzun süreli hizmet içi eğitim çalışmalarına katılmak” (Ö. 32).

“En az senede bir hafta branşımızla ilgili mahalli ya da merkezi bir seminer açılmalıdır, bütün coğrafya öğretmenleri de katılmalıdır” (Ö. 49).

“Öğretmenlerin bu sistemin uygulanabilirliği konusunda teorik olarak bilgilendirilmesinin yeterli olmadığı, pratiğe aktarımda kullanılacak yöntemlerin paylaşıldığı seminerlerin daha fazla düzenlenmesi gerektiğini düşünüyorum” (Ö. 56).

“Proje geliştirme ve uygulama, internet ve bilgisayardan daha verimli yararlanma ile ilgili seminerler, mesela slayt hazırlama teknikleri” (Ö. 60).

Demirci (2006), Özgen ve Çakıcıoğlu (2009), Karatepe ve İncekara (2009) çalışmalarında coğrafya öğretiminde coğrafi bilgi sistemlerinin önemine değinmişlerdir. Dinç, Kılıçarslan ve Meydan (2009) coğrafya öğretiminde en önemli etkinliklerin başında arazi çalışmalarının olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bakımdan düzenlenecek hizmet içi eğitim seminerlerinde programdaki gelişmelere ağırlık verilebilir, gelişen teknolojinin ve yeni öğretim

yöntem ve stratejilerinin coğrafya öğretiminde kullanımına yönelik uygulamalara yer verilebilir, Coğrafi Bilgi Sistemlerinin coğrafya öğretiminde daha aktif kullanımı sağlanabilir, ancak her hizmetiçi eğitim seminerinde veya programında mutlaka arazi çalışmalarına yer verilmelidir.

3. Alt probleme ait bulgular ve yorumları

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim seminerlerinden beklentilerine ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Coğrafya öğretmenlerinin seminerlerden beklentileri

Cevaplar	n
Kendimi geliştirecek bilgi ve beceriler kazandırmak	10
Teorik bilgiler yerine uygulamaya yönelik etkinlikler olmalı	8
Daha katılımcı, uygulamalı ve verimli olmalı	8
Sistemden kaynaklanan problemlere çözümler getirmeli	4
Programda yapılan değişiklikleri öğrenmek	5
Farklı öğretim tekniklerini öğrenmek	4
Farklı bakış açıları kazanmak	4
Konuyu örneklerle desteklemek	4
Proje uygulama örneklerine ağırlık verilmeli	4
Yeni gelişmeler ve değişimleri takip etmek	4
Seminerlerde verilen bilgilerin okullarda uygulanabilirliği	5
Seminerler amacına ulaşmak için ve daha sık yapılmalı	3
Seminerler okul, veli ve öğrenci özellikleri göz önüne alınarak yapılmalı	2

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim seminerlerinden beklentilerinin başında kendilerini geliştirecek bilgi ve beceriler kazanmak; teorik bilgiler yerine uygulamaya yönelik etkinlikler içinde yer almak; derslerde daha katılımcı, uygulamalı ve verimli olmalarının sağlanması; programdaki yenilik ve gelişmeleri takip etmek gibi beklentileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aşağıda bazı katılımcıların bu konudaki görüşlerinden örnekler yer almaktadır:

“Teorik bilgiler yerine uygulamaya yönelik örneklemelerle zenginleştirilmiş olması” (Ö. 3).

“Seminerlerde yapılan açıklamalar, verilen bilgilerin kullanılabilmesi için okullarda gerekli olan malzemeler bulunmuyor” (Ö. 7).

“Çevre gezisi fazla olan ve branşında bilgi ve tecrübesini sunabilen hocaların olması” (Ö. 14).

“Özellikle coğrafya öğretiminin şartlara uygunluğunun sağlanması ile ilgili pratik bilgiler” (Ö.25).

“Bakanlığımızın coğrafya branşıyla ilgili yaptığı çalışmalarını takip etmek ve biz öğretmenlerin istek ve düşüncelerini iletmek” (Ö37).

“Şuana kadar gördüğüm mevcut seminerler beklentilerimi hiçbir şekilde karşılamıyor. Bu programın başarılı olabilmesi her öğretmenin kendi becerisi ve tercihine bırakılması çok sağlıklı değil diye düşünüyorum” (Ö. 49).

“Seminerlerin, kağıt üzerinde, resmi, teorik olarak değil, okullarımızın, velilerimizin, öğrencilerimizin imkanları göz önüne alınarak gerçekçi olmasını bekliyorum” (Ö. 57).

Uçar ve İpek (2006) ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenler üzerine yaptıkları çalışmada hizmet içi eğitimi gerekli gördükleri ancak eğitim sistemimizdeki hizmet içi eğitim uygulamalarını yeterince etkili bulmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Özkara (2002) özel okullarda okuyan öğrencilerin velileriyle yapmış olduğu çalışmada özel okullardan velilerin beklentilerinin düşük olduğu sonucuna varmıştır. Coğrafya öğretimi ile ilgili hazırlanacak hizmet içi eğitimlerin beklentileri karşılayabilmesi için öğretmenlerin bilgi ve beceri açısından kendilerini geliştirecek, deneyimlerini arttıracak, meslektaşlarıyla tecrübelerini paylaşmalarına imkan tanıyacak, teorik konuların uygulamalarının yapıldığı özellikle de arazi uygulamalarının ve uygulamalarda katılımcıların etkin olduğu çalışmalara yer verilmesi gerekmektedir.

4. Alt probleme ait bulgular ve yorumları

Coğrafya öğretmenlerinin seminerlerin beklentilerini ne ölçüde karşıladı düşündüklerine ilişkin bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Hizmet içi eğitimlerin beklentileri karşılama düzeyi

Cevaplar	n
Yeterli	25
Kısmen	22
Karşılamıyor	16

Tablo 5 incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin yarıya yakını hizmet içi eğitimlerin yeterli olduğunu belirtmiştir. Karşılamıyor diyenlerin sayısı ise daha azdır.

Aşağıda bazı katılımcıların bu konudaki görüşlerinden örnekler yer almaktadır:

“Bu seminerlerin eğitim ve öğretimde daha yararlı bilgiler verdiği ve seminerlerden sonra daha bir şevk ve heyecanla eğitime devam ettiğimiz düşüncesindeyim” (Ö. 4).

“İstediğimiz düzeyde değil ama yine de yararlı olduğuna inanıyorum” (Ö. 23).

“Seminerler kendini geliştirmek isteyen öğretmenler açısından oldukça önemli olarak görüyorum” (Ö. 27).

“Şimdiye kadar katıldığım seminerlerden yeterince yararlandığımı söylemem zor” (Ö. 31).

“Yaşanılan sorunların seminerlere taşınmadığı ve yetkililerin de bu tür seminerlerde bulunmaması nedeniyle çok başarılı bulmuyorum” (Ö. 39).

“Seminerlerin en azından branş öğretmenlerini bir araya gelmelerini ve de bilgi alış verişinde bulunmalarını sağlıyor” (Ö. 42).

“Genel anlamda faydalı olduğu muhakkak. Belirli bir konu alınıp onun üzerinde çalışılmalı, çok geniş ana başlıklar üzerinde durulmamalı” (Ö. 50).

Tezbaşaran ve Sünbül (2008) yapmış oldukları çalışmada ilköğretim müfettişlerine ilköğretim müfredat tanıtımı ile ilgili tanıtım çalışmalarının 5 gün ile sınırlı tutulmasını yeterli bulmamışlardır. Çalıştayda öğrenci merkezli bir program öğretmen merkezli yapılmıştır. Daha uzun süreli bir program yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Büyükcan ve Başkan (2009) ilköğretim öğretmenlerine yapılan seminer ve çalıştayların “orta” düzeyde yarar sağladığı sonucuna ulaşmışlardır. Boydak ve Dikici (2001) çalışmalarında hizmet içi eğitim kurslarının ihtiyacı karşılayacak düzeyde olması gerektiğini, ihtiyacı karşılamayan bir kurs veya çalıştayın zaman ve emek kaybına neden olacağını belirtmişlerdir.

5. Alt probleme ait bulgular ve yorumları

Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretim programının uygulanmasına ilişkin önerileri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Coğrafya öğretmenlerinin yeni program uygulamasına ilişkin önerileri

Cevaplar	n
Müfredat ders saati ilişkisi iyi kurulmalı ve bütün sınıflara orantılı dağıtılmalı	19
Kitapların bilimsel içeriğinin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve konu tekrarlarının giderilmesi	10
9. sınıf ders saatlerinin arttırılması	9
Uygulamalı arazi çalışmalarına ağırlık verilmesi	8
Etkinlikler düzenlenerek ve azaltılarak yeni ve yaratıcı etkinliklere ağırlık verilmeli	8
Okullarda coğrafya teknoloji sınıfları kurulmalı	8
Konular coğrafyanın ilkelerine uygun olmalı	6
Öğretmen kılavuz kitapları hazırlanmalı	5
Ölçme değerlendirme kısmı yeniden yapılandırılmalı	5
Ders kitaplarındaki bilgi yanlışları ve kavram karışıklıklarının giderilmesi	5
Okulların fiziki donanımı geliştirilmeli ve yeni programa göre olmalı	4
Sınıf içi uygulama, etkinlik ve görsel ağırlıklı olmalı	4
Teorik ile pratik uyuşmalı	4
Sınıf mevcutları yeniden düzenlenmeli	3
Hizmet içi eğitim etkinlikleri ve çalıştaylar arttırılmalı	3
Yerine göre daha esnek ve uygulanabilir olması	3
Okul yöneticilerinin program uygulamasında yardımcı olmalı	2
Program hazırlayanlar coğrafyanın önemine inanmalı	2
Her okul düzeyinde ayrı müfredat olmalı	2

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin programın uygulanmasına ve coğrafya öğretiminde niteliğin geliştirilmesine ilişkin önerileri incelendiğinde program ders saati ilişkisinin iyi kurulması; kitapların

bilimsel içeriğinin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve konu tekrarlarının giderilmesi; 9. sınıfta ders saatlerinin artırılması; uygulamalı arazi çalışmalarına ağırlık verilmesi, okullarda coğrafya teknoloji sınıfları kurulması; öğretmen kılavuz kitabı hazırlanması, ölçme değerlendirme bölümünün yeniden yapılandırılması gibi hususların göz önünde bulundurulduğu görülmektedir.

Aşağıda bazı katılımcıların bu konudaki görüşlerinden örnekler yer almaktadır:

“Okul yöneticilerinin yeni müfredata uygulanmasında bizlere yardımcı olmaları konusunda yetkilerce okul idarecilerine müfredat konusunda bilgi verilmeli” (Ö. 29).

“Öğretmen el kitabı olmalı, günlük planlar, değerlendirme ve ölçme bölümleri bu kitapta yer almalı. Programın nasıl uygulanacağına dair yeterli açıklamalar bu kitapta yer almalı. 9. Sınıf konularının azaltılması veya ders saatlerinin artırılması gerekli” (Ö. 36).

“Yeni programların okullarda gün geçtikçe daha iyi anlaşılır bir biçimde uygulandığını görüyorum. Bunun yalnızca yeterli olmadığını genel liselerde araç-gereç eksikliğinin çok fazla olduğunu bu konuda okullara daha fazla yardım edilmesi gerektiğini düşünüyorum” (Ö. 40).

“Her şeyden önce Milli Eğitim Bakanlığında programlayıcıların coğrafya dersinin önemine inanmalarını bekliyorum. Sadece lise 1. Sınıfta zorunlu, diğer üç sınıfta seçmeli ders olması bu işe gerektiği kadar önem verilmediğinin göstergesidir diye düşünüyorum” (Ö. 42).

“Ders kitaplarındaki konu anlatımlarının oldukça yetersiz olması etkinlikleri öğrencilere yaptırmakta güçlükler çekilmesine neden olmaktadır. Özellikle genel coğrafya konuları daha anlaşılır bir şekilde kitapta açıklanabilir” (Ö. 47).

“Okullarda coğrafya teknoloji sınıflarının açılması zorunluluk olmalı. Ders kitaplarının sonundaki ölçme değerlendirme sorularının artırılması ve soruların net cevaplar içermesi gerekmektedir” (Ö. 48).

“Coğrafya dersinde verilen konuların coğrafya dersi ilkeleri doğrultusunda olması. Bu anlamda kapsamı dışına çıkılmamalı. Son değişikliklerle kapsam çok genişletilmiş adeta bütün bilimler, coğrafya alanı kapsamına alınmıştır” (Ö. 50).

“Yeni program uzun yıllar sabırla uygulanmalı, özellikle ilköğretimde değişen sistemin faydalarının birkaç yıl içerisinde ortaöğretime de yansıtacağını ve ortaöğretimde de başarının yakalanacağını düşünüyorum” (Ö. 51).

“Her okul düzeyinde ayrı ayrı müfredat düzenlenmelidir. Fen lisesi, Anadolu lisesi ile meslek lisesinin aynı konuları, aynı müfredatı uygulamaları yerinde değil” (Ö. 56).

Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya eğitimi, coğrafya müfredatı ve coğrafya eğitiminin geliştirilmesi için neler yapılabileceğiyle ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Alim ve Altaş, 2005; Şahin, 2003; Turan, 2004). Bu çalışmalarda coğrafya eğitiminin ve coğrafya müfredatının detaylı bir şekilde açıklandığı görülmektedir.

Girgin ve Ertürk (2006) ders kitabı yayınlamada ders özel uzmanlık komisyonlarının önemine değinmişlerdir. Ateş (2010) çalışmasında coğrafya öğretiminde teknoloji kullanımının öneminden hareketle bilgisayar, projektör, akıllı ekran ve internetin sağladığı imkanların tamamını bünyesinde birleştiren akıllı tahta sistemlerinin sunduğu fırsatlarından yararlanmaya en müsait eğitim branşlarından birisinin, ilgilendiği alanlar ve kapsamı açısından, coğrafya olduğu sonucuna varmıştır. Fakat buna rağmen coğrafya öğretmenlerinin okullarda interneti eğitim-öğretim amaçlı olarak etkin bir şekilde kullanabildiklerinden bahsetmek oldukça zordur

(Artvinli, 2007, 97). Solmaz vd. (2011) çalışmalarında daha nitelikli, daha kaliteli kitaplar yazılmasının hem öğrencinin derse ilgisini arttıracak hem de eğitimdeki başarıyı olumlu yönde etkileyeceği sonucuna ulaşmışlardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1-Öğretmenler hizmetiçi eğitim seminerleri ve çalıştaylarına branşları ile ilgili gelişmeleri takip etmek, programın içeriği, yenilikleri ve güncel gelişmeleri öğrenmek, program ile ilgili uygulamaları görmek, öğretim ilke, yöntem ve tekniklerinin uygulamadaki örneklerini görmek, bilgi alışverişinde bulunmak gibi amaçlarla katılmaktadırlar.

2-Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin katılmayı istedikleri hizmet içi eğitim programlarının başında coğrafya bilgi sistemleri, yeni coğrafya müfredatı ve işleyişi, uygulamalı arazi çalışmaları, coğrafya öğretiminde metot ve teknikler, doğa eğitimi ve uygulamaları ve proje hazırlama çalışmaları gelmektedir.

3-Coğrafya öğretmenlerinin hizmet içi eğitim seminerleri ve çalıştaylardan beklentileri: kendilerini geliştirecek bilgi ve beceriler kazanmak, uygulamaya yönelik etkinlikler içinde yer almak, programdaki yenilik ve gelişmeleri takip etmek.

4-Çalışmaya katılan öğretmenlere göre; yenilenen coğrafya programı ve coğrafya eğitimindeki gelişmelerle ilgili hazırlanan seminerler ve çalıştaylar beklentileri büyük oranda karşılanmaktadır. Ancak bu programlar gerek içerik olarak, gerek yapılan yer ve sayı olarak artırılabilir.

5-Coğrafya öğretmenlerinin programın uygulanmasına ve coğrafya öğretiminin niteliğinin artırılmasına yönelik önerileri bazıları: program ders saati ilişkisinin iyi kurulması; kitapların bilimsel içeriğinin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve konu tekrarlarının giderilmesi; 9. sınıfta ders saatlerinin artırılması; uygulamalı arazi çalışmalarına ağırlık verilmesi, okullarda coğrafya teknoloji sınıfları kurulması; öğretmen kılavuz kitabı hazırlanması, ölçme değerlendirme bölümünün yeniden yapılandırılması olarak açıklanabilir.

Coğrafya eğitiminin önündeki birçok engelle rağmen coğrafya biliminin hak ettiği yeri bulmasında herkese büyük görevler düşmektedir. Coğrafya eğitiminin sorunlarının çözümünde sorunların tespiti kadar bunların çözümüne yönelik fikirlerinde geliştirilmesi önemlidir. Bu anlamda öğrencilerden öğretmenlere, program geliştirmecilerden akademisyenlere kadar herkese görev düşmektedir. Bu çalışmada elde edilen bulgulara dayanılarak geliştirilen

Öneriler;

- ✓ Düzenlenecek hizmet içi eğitim ve çalıştaylarda öğretmenlerin ilgi ve ihtiyaçları ve coğrafya öğretimi ile ilgili gelişmeler göz önünde bulundurulmalıdır.
- ✓ Gelişen teknoloji ve yeni öğretim yöntem ve stratejilerinin coğrafya öğretiminde kullanımına yönelik uygulamalara yer verilmeli, Coğrafi Bilgi Sistemlerinin coğrafya öğretiminde daha aktif kullanımı sağlanmalıdır.

- ✓ Her hizmet içi eğitim seminerinde veya programında mutlaka arazi çalışmalarına yer verilmelidir.
- ✓ Bu tür çalışmaların öğretmenlerin bilgi ve beceri açısından kendilerini geliştirecek, deneyimlerini arttıracak, meslektaşlarıyla tecrübelerini paylaşmalarına imkan tanıyacak ortamlar oluşturması sağlanmalıdır.
- ✓ Öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri amacıyla yürütülen hizmet içi eğitimlerin sayısı artırılmalı ve coğrafya açısından niteliği zenginleştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Alim, M., Altaş, N. T. (2005). "Coğrafya Öğretmenlerinin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersinin İçeriği ve Öğretim Süreci Hakkındaki Görüşleri", Milli Eğitim Dergisi. Yıl: 33, Sayı: 168, Güz
- Altunısık, R., Coşkun, R., Bayraktar, S., Yıldırım, E. (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Sakarya: Sakarya Kitapevi
- Artvinli, E. (2007). "2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı: Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi", Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum
- Ateş, M. (2010). "Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Akıllı Tahta Kullanımı", Marmara Coğrafya Dergisi. Sayı: 22, Temmuz - 2010, (409 – 427)
- Boydak, M., Dikici, A. (2001). "Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkililiğinin Değerlendirilmesi: (Fırat, Marmara Üniversiteleri ve TÜBİTAK Örneği)", Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt: 11 Sayı: 2, (225-240)
- Büyükcan, Y., Başkan, G. A. (2009). "İlköğretim Okullarındaki Hizmet İçi Eğitim Seminerlerinin Öğretmenlere Yararlılığı", 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. 1-3. Ekim 2009. Ege Üniversitesi: İzmir
- Demirci, A. (2006). "Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Türkiye'deki Yeni Coğrafya Ders Öğretim Programına Göre Coğrafya Derslerinde Uygulanabilirliği", 4. Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri, 13 – 16 Eylül 2006. Fatih Üniversitesi. İstanbul
- Demirci, A. (2008). Öğretmenler İçin CBS: Coğrafi Bilgi Sistemleri. İstanbul: Fatih Üniversitesi Yayınları
- Dinç, A., Kılıçaslan, M. ve Meydan, A. (2009). "Coğrafya Eğitiminde Arazi Uygulamalarının Önemi". IV. Ulusal Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi. Marmara Ün. & MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü. 7-9 Ekim 2009. İstanbul
- Doğanay, H. (2002). Coğrafya Öğretim Yöntemleri. Erzurum: Aktif Yayınevi
- Efe, R. (1997). "Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar, Coğrafya Eğitiminde Çağdaş Metot ve Teknikler", Marmara Coğrafya Dergisi. Sayı:1 (135-149)
- Engin, İ., Akbaş, Y., Gençtürk, E. (2003). "I. Coğrafya Kongresinden Günümüze Liselerimizde Müfredat Programlarındaki Değişimler", Milli Eğitim Dergisi. Sayı. 157. Kış
- Girgin M., Ertürk M. (2006). "Yürürlükteki Program ve Ders Kitaplarına Göre Ortaöğretim Coğrafya Perspektifimiz", Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 1, (1-13)

- Gültekin, M., Çubukçu, Z. (2008). "İlköğretim Öğretmenlerinin Hizmet içi Eğitime İlişkin Görüşleri", Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı: 19, (185-201)
- Karabağ, S. (2003). "Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Nitelikleri", Türk Coğrafya Kurumu Coğrafya Kurultayı. Bildiriler Kitabı. Ankara: Gazi Kitapevi
- Karatepe, A. ve İncekara, S. (2009). "Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde CBS Tabanlı Ders Anlatım Teknikleri: Doğal Sistemler Örnek Ders Uygulaması", Sakarya Ün. Fen Edebiyat Dergisi. Vol.11, Sayı 2, (73-85)
- Kocabaş, İ. (1996). "Eğitim Kurumlarında Örgütsel Değişim ve Yenilik", II. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri. Bildiriler Kitabı: İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.
- MEB (1983). 08.07.1983 Tarih ve 2145 Sayılı Tebliğler Dergisi
- MEB (1992). 27.03.1992 Tarih ve 2357 Sayılı Tebliğler Dergisi
- MEB (2005). Coğrafya Dersi Öğretim Programı (9., 10., 11. ve 12. sınıflar). Ankara.
- Mukul, İ. (2006). "Türkiye'de Ortaöğretim Kurumlarında Uygulamaya Konulan Yeni Coğrafya Dersi Öğretim Programının Eski Programla Karşılaştırılması ve Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 22, (82-94)
- Özçağlar, A. (2000). Coğrafyaya Giriş. Ankara: Hilmi Usta Matbaacılık
- Özer, B. (2004). "Öğretmenlerin Hizmet içi Eğitimi: Katılma Durumları, Beklentileri ve Engelleri", XIII. Eğitim Bilimleri Kongresi. 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Malatya
- Özgen, N., Çakıcıoğlu, R. O. (2009). "Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (CBS) Coğrafya Eğitiminde Kullanımı ve Dersin Hedeflerine Ulaşma Düzeyine Etkisi". Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 10, Sayı 1, (81-90)
- Özkara, Y. (2002). "Özel İlköğretim Okullarının Veli Beklentilerini Karşılama Düzeyleri", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, R. (2003), "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller", Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem A yayıncılık
- Öztürk, Ç. (2004). "Ortaöğretim Coğrafya Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Kullanabilme Yeterlilikleri", Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 5. Sayı: 2. (75-83)
- Solmaz, F., Uzunöz, A., Top, E. (2011). "Ortaöğretim 9. Sınıf MEB Coğrafya Ders Kitaplarının Niteliği Hakkında Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi", Kastamonu Eğitim Dergisi. Ocak 2011 Cilt:19 No:1 (267-286)
- Şahin, C. (2001). Türkiye'de Coğrafya Öğretimi. Ankara: Gündüz Eğitim Yay.
- Şahin, K. (2003). "İlk ve Ortaöğretimde Coğrafya Müfredat Programlarının Geliştirilmesi", Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:11 No:1. (81-92).
- Tezbaşaran, A. ve Sünbül, Ö. (2008). "Mersin İlinde İlköğretim Müfredat Tanıtım Çalışmaları", Mersin Sempozyumu. 19-22 Kasım 2008. Mersin Üniversitesi-Mersin Valiliği
- Turan, İ. (2004). "Lise Ülkeler Coğrafyası Eğitiminde Verimliliği Yükseltmenin Başlıca Yöntem ve İlkeleri", Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:12 No:1 (211-222)

Uçar, R. ve İpek, C. (2006). “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici Ve Öğretmenlerin Meb Hizmet İçi Eğitim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 3, Sayı: 1. (34-53)